

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 45.

V Ljubljani, v soboto 8. novembra 1902.

Letnik VII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Srce države — zdravo!

Te dni po vsej Avstriji mej krščanskimi četami doni glas veselja. Cesarski Dunaj je pokazal, da hoče ves biti v taboru krščanstva in s tisoči in tisoči glasov je pomedel liberalno bando s prizorišča. Prvikrat se je naskoku krščanskih čet udalo tudi notranje dunajsko mesto, kjer so si z nad 1000 glasovi večine priborili krščanski socialci šest novih poslancev. V drugih dunajskih okrajih pa so bile še sijajnejše zmage. V nekaterih okrajih imajo krščanski socialci po 5000 glasov večine, pod 1000 pa nikjer. Prej so imeli krščanski socialci 14 poslancev z Dunaja, sedaj jih imajo 21.

Zmagali so tudi v dunajskem okraju Favoriten pri ožji volitvi. Podrliso socialno demokratskega voditelja dr. Adlerja in je zmagal kršč. soc. Prohaska. Tako imajo kršč. soc. vse dunajske mandate. Tudi v Mistelbachu so zmagali pri ožji volitvi v mestni skupini.

Dunaj je središče države, ondi je pač doma inteligenca v pravem pomenu besede in ravno za to, obrača se proč od gnjusnega liberalizma in povrača se h krščanstvu. Ondi ne potaplja inteligenca svoje pameti v vino, kakor dela naša takozvana „inteligence“ po malih mestih, v svetovnem mestu je doba misli in dela. Za to je v ogromni večini stopila pod krščansko socialno zastavo, ker je pod to zastavo le delo in skrb za ljudi.

„Slovenski Narod“ je strašno psoval, ko so na Nižjeavstrijskem kmetje izvolili v vseh kmečkih volivnih okrajih poslancem same krščanske socialce. Upil je, da so ondi kmetje zabiti in nadel jim je ravno tako čedne pridevke kakor takrat, ko so pri nas pokazali, da ne marajo liberalizma. Res, radovedni smo, kako se bo sedaj izkozljal, ko so najizobraženejši stanovi pokazali liberalcem hrbet.

V nižjeavstrijskem deželnem zboru imajo sedaj kršč. soc. 51 glasov. Imeli bodo torej ve-

liko večino 20 glasov, nad absolutno večino pa imajo že 6 glasov.

Nam je ta velikanska zmaga v dober nauk. S poštenim delom so si pridobili krščanski socialci zaupanje, niti trenutka ne drže v strankarskem delu roke križem, zato pa tudi dosežejo vedno nove zmage.

Somišljeniki, sledimo jim v tem, da smo od zore do mraka pri delu za osvobodjenje našega ljudstva. Nadeja nas pa ta zmaga tudi z velikim veseljem. Srce države je zdravo! V tej zavesti smo prepričani, da se bodo tudi drugod zboljšale razmere in da se nam pridružio vsi trezni možje pri delu, da javnost tudi drugod povsod ozdravimo liberalne kuge.

Zagrebsko vseučilišče.

Iz Zagreba.

Predzadnjo nedeljo se je vršila slovesna instalacija novega vseučiliščenega rektorja prof. Vjekoslava Klaiča v dvorani glasbenega zavoda v prisotnosti vladinih zastopnikov, vseučiliščnih profesorjev in dijakov ter mnogoštevilnega odličnega občinstva. Bivši rektor dr. Iv. Vrbanić je pri tej priliki v obsežnem govoru podal vse važnejše dogodke v prošlem šolskem letu. Zanimivi so statistični podatki o vseučiliščnem gibanju. Iz vsega se vidi, da vseučilišče lepo napreduje. Profesorjev je bilo v preteklem letu v I. semestru 79, v II. pa 82, ki so imeli v I. semestru 138, v II. semestru pa 145 kolegijev. Habilitacij je bilo v vsem 6, med njimi 2 iz hrvatske zgodovine. Dva docenta sta bila imenovana za izvenredna, a eden za rednega profesorja. Umirovljen je bil vrlo zaslužni profesor Nadko Nodilo, ki je deloval na vseučilišču od l. 1874. kot profesor splošne zgodovine. Uplival je na mladež kot učenjak in kot odločen domoljub.

V prošlem letu je bilo vpisanih slušateljev v I. semestru 908, dozdej največ do postanka vseučilišča. Število se povečali dijaki iz Istre in Dalmacije, ker so dobili neke olajšave pri

državnih izpitih in ker je upati, da se v kratkem priznajo izpiti juristov na tem vseučilišču za Avstrijo, posebno za Istro in Dalmacijo. Letos pa ni tako veliko število vpisanih slušateljev, ker so takozvani Srbi zapustili hrvatsko vseučilišče.

Izpiti so se vršili na vseučilišču s prav dobrim vspehom, za doktorje je bilo promoviranih na vseh treh fakultetah 20. Podpor in štipendij ima vseučilišče mnogo. Vsa svota teh štipendij znaša 68.096 K. Razen tega deluje pa še hrvatska „mensa academica“, kjer dobiva hrano do 60 slušateljev. Vseučiliščna knjižnica šteje zdaj 111.029 zvezkov, ter se prav pridno čita. V zadnjem šolskem letu je hodilo v knjižnico 29.605 ljudij ter rabilo 49.118 zvezkov knjig, a na dom se je posodilo 3048 zvezkov. To leto se bode bržkone resilo tudi vprašanje o združenju metropolitne knjižnice z vseučilišno. Predlog jo sprejet že od vlade in od nadškofa. V pogodbi je zagotovljena lastnina metropolitne knjižnice nadškofiji in kapiteljnu, deželna vlada jo sprejme samo v upravo. To bo velik napredek za znanstveni svet, ker se dozdej metropolitna knjižnica ni mogla rabiti radi nedostatnih dvoran.

Tudi vseučiliščna zaklada je lepo narasla v prošlem letu na 1.133.609 kron, a medicinska zaklada na 1.509.509 kron. V to zakladi daje deželna vlada vsako leto 20.000 kron.

Na to je vzel bivši rektor dr. Fr. Vrbanić slovo kot rektor od svojih drugov in od vseučiliščnih dijakov, katerim je priporočal marljivost in poštenje ter pravo rodoljubje, ker samo na ta način more imeti od njih koristi hrvatska domovina. Burno pozdravljen je bivši rektor odstopil ter izročil zlato rektorsko verižico novemu rektorju prof. Vj. Klaiču, ki je izpregovoril o historijografiji. Obsežno je govoril o nalogi zgodovine kot znanosti, o raznih smerih v historijografiji, ocenil smeri in podal definicijo moderne historijografije, da je tudi ustanovil metodo. Na to je završil svoj govor z nekimi razmatranji

O pisatelju, ki se je smešil in sproti ugovarjal.

Pravijo, da ni dobro, ako ima pisatelj preveč častilcev. O tej resnici sem sedaj tudi jaz prepričan. Samo močvirnatim rastlinam ne škoduje obilica vode, hrastu pa se ne sme preveč prilivati.

Pripovedujem o mladem pisatelju, ki je na poti do svojega cilja nenadoma zabredel v močvirje, kako smešno in neumno se je obnašal in kaj se mu je primerilo, ko se ga je vsled prevelikega oboževanja večkrat polotila omotica.

Bil je čisto navaden človek, toda ne popolnoma neumen. Dičila ga je čednost odkritosrčnosti — v tem se je razlikoval od svojih sodrugov-rokodelcev — in ta je bila tudi povod, da si je vedno sproti ugovarjal.

Živel je v deželi, katere slovstvo je bilo po celem svetu znano in jako čislano, in ko se je začel izpodtikati nad prvimi znaki popularnosti, postajal je vedno bolj čmeren in začel litimis sam pri sebi: „Čudno — vedno ljudem hočem najboljše, vse žrtvujem za njih blagor in srečo, a oni se ne zmenijo; če pa kdo piska na piščalke, se vesele!“

Naš prijatelj ni ravno skromen, ponižen — nikakor ne; bil je svest svoje velike zaslužnosti in to v polni meri! Vedel je nadalje, da v njegovi domovini ne bivajo ljudje, ampak — občinstvo.

Dobro je znal naš prijatelj za vse to, toda bil je le človek, in konečno so vsi, tudi modri, več ali manj omejeni. Prišel je počasi čutiti, da mu potrpežljivo sedenje občinstva pri njegovih knjigah strašno dobro prija. Od več krajev dobi priznalna pisma.

Eden piše: „Vi ste zelo nadarjeni!“

Drugi misli belo na črnem: „Vas zelo čislajo; Vi ste najbolj priljubljeni!“

Bralka mu kratko a jedrnatost piše: „O Vi, dražestni, jaz se Vam zahvaljujem!“ — kakor da bi ji bil naš pisatelj podaril krasno darilo.

Dobili so se tudi taki, ki so ga opevali.

Vedno več laskavih pisem in priznanj je dobival od občinstva. Hudič, njegov zvesti spremljevalec, pa mu je vedno v uho šepetal: „Nikar se ne razburjaj! Ti vse to zaslužiš! Ti si sedaj za občinstvo to, kar je mlada gospa za ostarelega moža! Ne bodi tako ponižen, pisatelju se vendar spodobi, da ga vse časti in se mu klanja!“

Vsled tega se je moj pisatelj vedno raje prikazoval v njega zaljubljenemu občinstvu.

Povsod z veseljem in navdušenjem vsprejet, se je sčasom temu tako privadil, kakor žganjar svojemu špirtu, in dolgočasil se je, ako ni čul ploskanja, potem pa je bil sam v se zaljubljen.

Nekdaj ga je občinstvo na zelo obljudenem kraju obdalo, dvignilo na roke, mu ploskalo in kričalo:

„Bravo! Bravo!“

On pa je zrl sladko-ginjen na publikum. Prvikrat je bil v taki bližini izobraženstva, pričel se je skoraj bati. Čudne misli so se mu vzbujale v glavi. Zdelo se mu je, da vsak posameznik primerja svoje in njegova ušesa, katere da so daljši. In moj prijatelj je imel občutek, kakor da bi njegova ušesa vedno bolj rastla in dosegla giantsko dolgost.

Občinstvo pa je v enomer klicalo:

„Bra—a—a—a—vo—o—o—o!“

Sedaj pa je pričel dvomiti naš junak, ali je še sam svoj gospod ali ne, in si je mislil:

„Smatrajo me za svojo last in kmalu se bodo hoteli z menoj igrati, kakor s kako navadno žogo . . .“

Hudič pa je stal zadaj za njim in mu škodoželjno klical: Ha, ha—ha, ali vidiš, ali vidiš?!

Pisatelj se je ozrl in videl, da se publikum vedno množi, da že presega število vseh stotine

o filozofiji historije ter pozval vseučilišne slušatelje na složno delo, na kolegijalnost in na medsebojno znosljivost. Navadnega komersa ni bilo, ker so po redarstvenih pravilih zabranjene vse javne zabave, dokler vlada v Zagrebu obredno stanje.

Osnova in poslovanje obrtnih pridobitnih in gospodarskih zadrug.

(Dalje.)

C. Skladišče zadruga so družbe v vzdrževanje skupne prodajalnice, v kateri vsak član svoje izdelano blago postavi na prodaj.

Za to vrsto zadrug je treba že bolj razvitega zadrugnega čuta, večje glavnice in večje kupčijske spretnosti. Ustanovitev je priporočati le tedaj, če je pogojev za to v zadostni meri. Takoj spočetka je treba zadostne glavnice, zato je tudi tu pred ustanovitvijo umestna „hranilna doba“.

Enotnega vodstva in strogega reda je skladiščnim zadrugam posebno potreba. Zategadelj je treba previdnosti pri volitvi načelstva, (ravnateljstva). Člani načelstva naj postanejo samo take osebe, ki so na glasu poštenih mož, ki so zmožni in trgovsko izkušeni. Poznati morajo natančno tržne razmere.

Načelstvo naj sestoji iz najmanj treh oseb (ravnatelja, blagajničarja, nadzornika), ki rešujejo tekoče posle z večino glasov. Za zadrugo naj ne podpisuje eden, ampak vedno dva člana načelstva zajedno.

Jako je priporočati uvedbo cenilne komisije, ki ima pravico zavračati nedostatne izdelke, določati prodajne cene blaga, dobavljenega po članih, ali ceno prevzetim izdelkom itd. Ta komisija naj obstoji iz članov načelstva, nadzorstva in iz nekaterih drugih zadrugnih članov.

Tudi uvedba takozvanih dnevnih komisarjev se je dobro izkazala. Naloga jim je nadzorstvo med opravnimi urami. Paziti imajo, da vodja skladišča (prodajalec) dela po svoji instrukciji in da se članom odkazujejo v pravi meri naročila. Dnevni komisarji naj bodo vzeti izmed nadzornega sveta, tako namreč, da je vsak dan drug član nadzornega sveta komisar. Na ta način dobi vsak član nadzornega sveta temeljit vpogled v poslovanje zadruga in more v sejah nadzornega sveta na podlagi tako dobljenih izkušenj bolje soditi, nego če bi se udeleževal samo sej nadzornega sveta, ki se vrše večinoma po enkrat na mesec, in bi informacije prejemal samo iz poročil ravnateljstva.

Umesten je poseben poslovni red z natančnimi določbami o dobavnih delih na naročilo i. dr. Ker je treba, da ga sklenski občni zbor, je obvezen za vse člane in je najbolje, če se določi pravilom dodatka.

Opravniki deleži naj bodo precej visoki (200 do 1000 kron), ker je neobhodno potreba

primerne obratne glavnice. Prvo vplačilo naj znaša najmanj 50 odstotkov opravnega deleža, ostanek se lahko plača v manjših tedenskih obrokih (morda po 2 do 10 kron).

Za osnovo take zadruga je takoj spočetka ne neznatnih stroškov. Najemnine je treba vsaj za četrt leta plačati naprej, za priredbo in uredbo skladišča je izdatnih stroškov itd. Če se ti stroški ne plačajo v gotovini, je to jako nepovoljen položaj, ki ovira daljni razvoj zadruga, da, kakor uči izkušnja, lahko provzroči nje zgodnji propad.

Ker skladiška zadruga nima samo naloge, prodajati blago zadrugnikov, ampak članom dati za njih blago tudi primerno naprejščino, da morejo pokriti svoje obratne stroške in surovin nakupiti v gotovini, je skladiški zadrugi, če ne razpolaga z lastnim obratnim kapitalom, priporočati, da se pridruži kakemu kreditnemu zavodu (posojilnemu društvu).

D. Produktivne zadruga so družbe obrtnikov v izdelovanje in prodajo blaga na skupni račun. Te zadruga so najvišja stopnja zadrugne organizacije, osnujejo naj se torej le tedaj, če je moči dobiti zadostne glavnice, če je za dobro vodstvo zmožnih oseb in med člani samimi toliko preudarnosti, znanja in vztrajnosti, kolikor treba za premaganje težkoč skupnega obrata. Za to potrebne vednosti in izkušnosti bo s pridom prej dobiti v drugih zadrugnih vrstah. Dobro je zategadelj, najprej ustanoviti surovinke in skladiške zadruga in jih razširiti pozneje v produktivne zadruga. Sicer velja tudi tu večinoma, kar smo navedli zgoraj o skladiških zadrugah.

(Dalje sledi)

Izvirni dopisi.

Iz Idrije, dne 1. nov. Naš lokalni listič „Jednakopravnost“ je bolj za Idrijo namenjen a ne prinaša samo že znane in neznane vesti iz našega mesta in njegove okolice, temveč seže tudi včasih daleč po svetu. Tako je zadnjič iz daljne nam Francoske donesel svet pretresujočo novico, da so tam v neki samostanski šoli grozovito trpinčili ukažljivo mladino.

Kadar je kdo hotel povedati svojo nevednost o kaki stvari, je rekel, da je to za njega „španjska vas“, a sedaj pa če hočemo kako neumnost priznati gremo na Francosko po njo. Da je namreč velika neumnost pisati, kako se trpinči šolska mladina po samostanih, ve vsakdo kdor le količkaj pomisli, kaj so samostanske šole. Naš listič pa meni, da ima pravce, ki slepo verjamejo, kar čitajo vsaki drugi četrtek in nimajo razsodnosti, da bi pogledali par korakov naprej, ne samostojnega mišljenja, da bi se vprašali, je li pa tudi resnica to, kar nam list poroča.

Poglejmo le, kaj so samostanske šole! So zasebni, privatni zavodi, ki si zamorejo le s po-

trpljenjem in ljubeznijo nakloniti zaupanje in vdanost učeče se mladine, a zraven tega izvrstnim učnim uspehom privabiti stariše, da svoje otroke v poduk in vzgojo prostovoljno izročajo samostanom. Torej pri teh šolah ni ne sile, ne kazni, kakor je pri državnih. Ako v ljudsko državno šolo ne pošiljaš otroka, si kaznovan, poslali pa otroka v samostansko šolo, te ne sili nobena državna postava ne na Avstrijskem, ne na Francoskem. Če pa otrok sili raje v kongregacijske šole, če starši raje izročajo samostanom svojo mladino, imajo gotovo prvi, kakor drugi za to tehtne vzroke. Take ostudne kazni, kakor so se te dni čitale po liberalnih časnikih in za katerimi je tudi prišepala naša „Jednakopravnost“, pa ne bodo vabile otroke v ustave in in tudi stariši se bodo prej trikrat premislili preden oddajo najdražje kar imajo takim odgovornim. In samostan bi si sam kopal jamo, ko bi tako ravnal z gojenci, ker pač dobro ve, da ne dobi drugo leto več mladine v svoje šole in bi bil tako prisiljen svoje vzgojevališče zapreti. A našim naprednjakom je ljuba vsaka izmišljotinja, da le v slepi strasti vdarijo po „klerikalcih“. Ker pa ima laž le kratke noge, ni čuda, da bolj razsodni čitatelji spoznavajo „farbarijo“ ter se odmikajo od takih voditeljev. Laž plačevati se na zadnje naveliča še tako vnet liberalci.

Mi smo z veseljem pozdravili rojstvo našega lističa, ker smo vedeli, da bode svoji stranki največ škodoval. Poznali smo namreč gospodo, ki se okrog njega zbira, gospodo, ki v slepi strasti do nasprotnikov zadnji kamenček pobere da ga jim zahrbtno vrže, kakor jih že zadene. Strast le podira, ne zida nikoli ter ne zbira tovaršev v svoj krog. Kako malo vpliva tako pisarjenje na liberalne pristase smo že konstatirali v tem listu, dejstvo namreč, da so vsi idrijski liberalci letos poslali svoje hčere v samostanske šole.

Ker se je pa zadnjič reklo, da bomo prisiljeni vdariti tudi po udih nasprotne stranke vprašamo liberalno „Jednakopravnost“:

Menite li, da se tudi v samostanskih šolah obdeluje šola z jermenom, kakor se je letos godilo na naši rudarski ljudski šoli? Poprašajte no očete in matere, ki imajo svoje otroke v samostanskih šolah! Zvedeli boste to le resnico: Otroci prosijo starše, naj jih zopet dajo v zavod, v katerem se ž njimi tako ljubeznjivo ravna in starši jim radi ustrezajo, ker vidijo sami tudi vspehe na teh šolah. Letos so pa otroci na naši šoli izostajali in zbegani se potikali po mestu iz strahu, da jih zopet ne „namaže jermen“ liberalnega učitelja v šolski sobi. Le siloma so jih stariši osebno morali voditi v šolsko sobo, da so se s tem izognili kazni šolskih zamud.

Mi smo molčali o tem, in bi bili še naprej a rekli smo „haust du meinen Juden, haue ich deinen Juden.“ Ako kateremu to ne bo vseč, naj se pritoži nad nerodnim pisarjenjem „Jednakopravnosti“.

in vedno v enomer ploska: Dobro vzgojeni nasledniki Juda Iškarijota. Mirno so stali in ploskali

Oči občinstva so bila neprenehoma obrnjena v našega junaka. Ta pa je istotako v enomer zrl z izbuljenimi očmi v množico. Zdelo se mu je, da se vsi obrazi strinjajo v enega, velikega, sklavičnega s temnim čelom; da ta obraz nima pravih očíj, ampak da sta mesto očíj dve kotlini, iz katerih nekaj tako strašno žari, nos da je tako dolg kakor slonov rilec.

Hudobnež mu je z njemu lastnim sarkazmom šepetal: Vidiš, njihovi voditelji so jih vedno in povsod za nos vodili, v njihovem srcu pa niso znali zanetiti ogenj ljubezni in vsled tega so tudi sedaj vsi — slepi.

Oči junakove so videle pred seboj samo par velikanskih ustnic, ki so se v enomer premikale in skozi katere navdušeni, skoraj že preveč bravo-klici.

Od strahu je zakril veliki junak z rokami obličje in zdelo se mu je, da se potaplja.

Ko je zopet odprl oči, stali so pred njim čisto navadni — ljudje; trdo eden poleg drugega so stali, obrazi so se zibali v lahнем smehljanju — vse okrog in okrog je bilo tako priprosto, navadno, vsakdanje.

Na mah se je zjasnilo tudi obličje pisateljevo — nobenega sledu o kaki tesnobi. Polotilo se ga je veselje govoriti tem ljudem prav od srca, hotel jim je povedati, kar je ravnokar njegovo tako rahločutno srce občutilo. Globoko vzdihne ter prične roko na še vedno razgrajajoče srce tiščeti:

„Gospoda moja!“

„Pst — st — st! Želi govoriti!“

„Gospoda moja!“ prične torej govornik.

„Vaša pazljivost mi je jako všeč. Mislim, da Vas razumem. Ko sem bil še majhen, letal sem vedno za vojaško godbo, akoravno me ni godba tako zanimala, kakor vojaki sami, posebno pa oni z največjo trobento, ki se je napihoval, ako je trobil, tako kakor bi bilo vse njegovo. Gospoda moja, moja najiskrenejša zahvala!“

„Dobro, izvrstno!“ zaori iz sto in sto glasov.

„Vsi Vas ljubimo!“ pravi nekdo.

„Hvala lepa!“ — je ginjen odgovor pisateljev.

„Bravo!“

„Gospoda moja!“ zakliče govornik, „bodimo enkrat odkritosrčni.“

„Tako!“

„Gospoda moja! Rad verjamem, da ste odkritosrčni, da Vaše priznanje ni hinavstvo, ni hlimba. Toda nikakor ne morem zaznati, na

kakšen način in zakaj vse to v taki obilici zaslužim. Včasih se mi dozdeva, da me radi tega tako ljubite, ker hodim čisto navadno napravljen, drugič zopet, ker rabim v svojih pripovedkah kočljive besede. Jaz celo mislim, da bi me Vi še veliko bolj ljubili, ki bi se privadil lirične pesmi z levo nogo zapisovati.“

„Gotovo!“ zakriči občinstvo.

„Vidite nadalje: Vi tudi niste pravi bralci Vi ste samo — častilci. Pravi bravec ve, da oseba človekova ni nikake vrednosti, ampak le duh, ki preveva knjige. Ta bere pisatelja, toda le kritično, to se pravi, ne verjame vsega, ampak pravi, to je res, to pa ne. S tem stori nekaj dobrega in to dobro se imenuje „zgodba“; Vi pa, gospoda moja, ne storite nič dobrega, Vi delate samo — škandale. In takih, pravih bravecev se dobi na svetu grozovito malo, a Vam enakih veliko preveč. Odkritosrčno govorjeno, jaz ne čutim nobene simpatije, naklonjenosti do Vas, o spoštovanju niti govora ni. Moji tovariši so pravili, da moram publikum čislati in spoštovati, toda zakaj — tega mi ni nihče povedal. Kaj sodite Vi, čemu bi Vas moral spoštovati?“

Utiha in vprašujoče motri občinstvo.

Tudi to je molčalo.

(Konec prih.)

Politični pregled.

Narodnosti v Avstriji. V Avstriji je:

	leta 1880	1890	1900
Nemcev	8,008.864	8,461.580	9,170.939
Čehov	5,180.908	5,472.871	5,955.397
Poljakov	3,238.534	3,719.232	4,259.152
Malorusov	2,792.667	3,105.221	3,375.576
Slovencev	1,140.304	1,176.672	1,192.780
Hrvatov in Srbov	563.614	644.926	711.380
Italijanov	668.653	675.305	727.102
Romunov	190.799	209.110	230.963
Madjarov	9.887	8.139	9.519

Skupno 21,794.231 23,473.056 25,632.805

Iz tega je razvidno, da je že relativna večina Nemcev v Avstriji le majhna. Čehi in Poljaki skupno pa jih že nadkriljujejo za več nego en milijon. Skupno pa so Slovani močnejši od Nemcev za 6,323.346 duš. Vse nenemške narodnosti pa štejejo blizu malone dvakrat toliko nego Nemci. Ali treba uvaževati, da se je štetje iz vršilo večinoma na škod Slovanov. Živ primer imamo v Primorju. Ali navzlic vsemu falzificiranju dokazuje tudi tako sestavljena statistika, da so Slovani v Avstriji v absolutni večini nasproti neslovanskim narodom za 5,355.765 duš. In vendar jim manjšina krati narodna, politična in kulturna prava.

Domače novice.

Dosledni „Narod“. S tem, da je „Narod“ priobčil inserat za uredništvo „Štajerca“ se je tudi pri štajerskih liberalcih zelo zameril. Ako tudi je imel pri tem samo ta namen, da odobrava „Štajerčevo zabavljanje“ zoper duhovščino so mu to Štajerci vendar zelo zamerili. Sedaj pa, ko so se vršile volitve v deželni zbor, je pa isti dr. Tavčar pustil pisati zoper kandidate, katere je priporočal „Štajerc“. To je doslednost. V boju zoper „farje“ je sicer vse dobro, a doktor Tavčar bide sedaj sam po sebi, ko piše proti „Štajercu“, saj je on sam kot odgovorni urednik iskal njegovega urednika!

Pogumni dr. Tavčar. Odkar je par kričarjev v Kostanjevici onemogočilo mirno zborovanje naše stranke na ondodnem župnišču, zrasel je liberalcem pogum. Še celo Plantan je zlezal iz svojega brloga. Naznanjeno je, da se vrši jutri v Kostanjevici „velik shod“, na katerem bo govoril tudi veliki gromovnik dr. Tavčar. Mi poznamo dotične kostanjeviške razsajače in moramo liberalni stranki le čestitati, da ima v svoji sredi take elemente. Vsako pošteno stranko bi bilo sram, ko bi imela v svoji sredi nekatere izmed tistih kričarjev. To je cvet kostanjeviškega liberalizma! Jutri bo torej gromel dr. Tavčar v Kostanjevici in ljudje sladkega mošta vinjeni mu bodo pritrjevali. „Narod“ bo pa pital o velikanskem shodu in farbal liberalce po deželi. Tudi na Dolenjskem se v mestih jasni, in zjasnilo bi se že davno, ko bi se od naše strani v prejšnjih letih več delalo. Z veseljem bomo pa pozdravili posl. Plantana, v katerem za trdno pričakujemo, da nam bo pojasnil svojih zanimivih 33 točk! Živel pogum!

Dr. Tavčar — prijatelj učiteljstva. Zadnje dni se je vnel boj med ljubljanskim učiteljstvom zoper gotove protekcije. Ta boj je prišel le deloma v javnost, velike ostre kritike iz liberalnih ust je pa ostalo skrito, ker je žalibog učiteljstvo tako terorizano, da ne sme na glas misliti. Ko so protežirali Dimnika, se je ves liberalni svet temu začudil in splošno se je obsojalo, da ni imenovan g. Iv. Belè, ali g. Režek, ali kateri drugih zmožnih učiteljev, kajti o Dimniku liberalci sami govore, da duševno ni Bog ve kaj Čuje-mo, da je šla neka deputacija k dr. Tavčarju se pritožiti zaradi tega imenovanja, a dr. Tavčar jih je kratko zavrnil: „Kaj pa hočete, saj je to vaš voditelj!“ Kaka bridka ironija tiči v teh besedah! Gotovi ljudje so res prijatelji učiteljstva, tistega namreč, ki slepo dere za njim!

Krščanski liberalci. Ko so se vršile pretečene dni volitve za Nižjo Avstrijo, capljaj se seveda tudi naš „Narod“ za židovskimi časopisi češ, da bodo krščanski socijanci izgubili gotovo pet mandatov. Kakšno razočaranje za žide in za naše liberalce, ko je brzojav prinesel vse

druge novice. Iz vsega tega spoznamo, da je „Narodu“ vsakdo ljubši, naj bo jud, turek ali Hotentot — samo kristjan ne sme biti!

Krščanski socijanci pri delu. Preteklo nedeljo je prevzvišeni knezoškof dr. Anton B Jeglič slovesno blagoslovil 25 novih hiš „Slovenskega stavbinskega društva“, ki je doslej postavilo delavskim stanovom že nad 90 zdravih domov. Tako se kaže dejanska skrb in delo za delavstvo — z liberalnimi ali socijajno demokraškimi publicami se za delavstvo pač nič ne naredi. V kratkem se blagoslovijo novi delavski domovi na Viču.

Stavbinska družba „Union“. „Laibacher Zeitung“ javlja: „Na podlagi pooblastila c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 7. oktobra 1902, št. 32.153, dovoljuje c. kr. deželna vlada Kranjska dr. Vinkotu Gregoriču in tovarišem v Ljubljani, da ustanovijo delniško družbo: Delniška stavbinska družba „Union“ v Ljubljani s sedežem v Ljubljani.

Pri deželnozborski volitvi na Spodnjem Štajerskem so v kmečki skupini zmagali slovenski kandidati. „Štajerčevi“ pristasi so sramotno pogoreli.

Iz Celja se poroča, da so slovenski kandidati v mestnih skupinah na Spodnjem Štajerskem propadli.

Defraudacija v „Umetniškem društvu“ v Ljubljani. V umetniškem društvu dogodila se je defraudacija. Blagajnik Grohar je pobegnil, provzročivši društvu nad 2000 kron škode. To je precej hud udarec za društvo, ki ni finančno Bog ve kako dobro podprto in zlasti pa še, ker blagajnik ni poravnal nobene društvene obveznosti.

Salezijanci na Rakovniku. Z veseljem poročamo, da so skoro končali novo poslopje na Rakovniku. Gojencev je sedaj 42 in v kratkem jih bode več. Družina je še nova, ima mnogo potreb, živi pa vendar „lušno“. V zavodu vlada dober humor in dobra volja, v prostem času igrajo imenitno. Recimo resnico: ljubi Bog je že vedel, zakaj je postavil Salezijance ravno na Rakovnik, kjer otroci prosti smejo skakati in vpiti kolikor jim drago in nikogar ne motijo. Da, to je pozitivno socijalno delo. Salezijanci obdelujejo, uravnavajo, obrezujejo raznovrstne rastline in zalivajo — sreča gojencev. Gospodje so popolnoma v delu, da v dejanju dokazujejo svojo ljubezen. Treba je, da jim zunaj po naših močeh pomagamo, da se zanje zanimamo. V Turinu jim predstojniki gredo na roko in so določili, da vsi darovi, ki prihajajo iz slovenskih tal, veljajo za zboljševalni zavod na Rakovniku. Zapomnimo si pa, da gospodje radi sprejmejo vsak dar za revnejše gojence naj si bo stara obleka, knjige, perilo ali kaj drugega. Pomagajte jim!

Detomor. Pred par dnevi so ljubljanski dnevnikarji prinesli vest, da so v klosetu na Rimski cesti št. 7 našli mrtvega otroka. Obdukcija otroka je dokazala, da je bil zaduščen in da mu je nesrečna mati učiteljica M. Hočevnar zlomila roko in kost na glavi, ko ga je hotela poriniti skozi odprti klozet.

Občni zbor „Edinosti“ je bil v nedeljo sijajen. Dvorana je bila natlačena. Spintič je bil burno pozdravljen. Poleg njega so bili navzoči poslanci Trinajstić, Gorup, Vatovec, Gregorin, Rybač. Stari odbor je bil izvoljen z vzklikom. Spintič je dejal, da je Körber radi Nemcev odbil od sebe skoro vse stranke bivše desnice. Tudi ako bi prišel nov parlament, bi kriza trajala dalje. Da se bolnik ozdravi, treba temeljne spremembe. Dr. Rybač je s podatki pokazal napačnost ljudskega štetja. K poročilu Spintičevem je hotel govoriti soc. dem. Linhart. Z ozirom na to, da so zavednejši socijalisti izdali vodstvu polit. društva „Edinosti“, da hočejo Linhartovi pristasi razgnati shod, je nastalo silno ogorčenje proti Linhartu. Zborovalci so ga pozdravili z žvižganjem in gromovitimi klici „Ven ž njim!“ Linhart ni mogel govoriti. Mandić je sklenil občni zbor z „Živio“ klici, ki so se iz stotero in stotero grl navdušeno ponavljali.

Kako gospodariljo. Gosp. Wildi kupil je neko zemljišče za 70.000 kron, tržaška občina kupila pa je le del tega zemljišča od Wildija za 400.000 kron. Ni li uzorno to laško mestno gospodarstvo?

Židu Mojzesu Luzzatto, bivšemu večletnemu I. podpredsedniku mestnega sveta, poklonil se je včeraj tržaški župan v družbi I. in II. podpredsednika in mu izročil pergament, na katerem je hvaljen, koliko se je trudil za laško narodnost in laške sole v Trstu. Ta Mojzes Luzzatto je oni človek, ki je rekel Spadoniju in Rascovichu, da sedanji I. podpredsednik žid dr. Venezian, ni bil nikdar pošten. Na porotni obravnavi sta to Spadoni in Rascovich s prisego potrdila, a Mojzes Luzzatto je — prisegel, da se ne spominja, da najbrže, ni kaj takega rekel, da kaj takega ni mogel reči za nobeno ceno.

Iz Ravene v ječo v Trstu. Te dni pripeljal se je na parniku iz Ravene 39 letni laški podanik Brozini. Pri izkrcanju pogledal je policijski oficijal Kreiner v njegove bukvice, v katerih je bilo poznati različne popravke. Utaknili so tega korektorja delavskih bukvic v luknjo.

Iz bolnišnice v Trstu je ušel neki bolnik, ki bi se moral te dni odgovarjati pred sodnikom. Skočil je skozi okno in srečno pobegnil. Vidi se, da so dala zdravila zlasti njegovim nogam prepotrebno moč.

Drago spanje. Na ulici je zaspal delavec Jakob S., stanujoč pri Sv. Jakobu v Trstu. Ko se je prebudil po eni uri, izginil mu je vinski duh, a z njim tudi srebrna ura z verižico v vrednosti 30 kron. Žalostno je naznanil vso stvar policiji.

Izgnan. 34-letni Vidali iz Pirana je bil že neštevilnokrat kaznovan in vsled tega izgnan iz Trsta. A vedno se vrača. Policijski ofic. Titz je šel z dvema agentoma proti „Stari mitnici“ in videl pred sabo človeka, ki se je grozovito opotekal in je imel pod klobukom skrit ves obraz. Pogledali so natančneje namišljenega pijanca in v njem spoznali Vidalijsa. Še pet redarjev je moralo priti prejšnjim trem na pomoč, predno so ga zvezali in ga spremili potem v zapore v ulico Tigor.

Električni tramvaj Trst-Opčine. Pred dnevi bi se bila, kakor smo kratko poročili, že zopet pripetila nesreča na tej železnici s samo — laškimi napisi in na kateri je prepovedano uslužbencem govoriti slovenski. O tem smo dobili še naslednje poročilo: V nedeljo popoldne je šel hitro električni voz iz Trsta proti Opčinam, v katerem so sedeli nekateri gospodje in tri gospe. Ko je prišel voz blizu postaje Romanja, ustavil se je kar hipoma. Ker ni bilo v vozu električnega toka, začel je dirjati po strmini navzdol. Gospe so padle v nezavest, gospodje so hoteli poskakati iz voza, ali radi prevelike naglice niso mogli tega storiti. Pravo naključje je bilo, da so voz ustavili na trgu Škorklja, se kak meter naprej in danes bi bili obžalovali nove žrtve. Odkar vozi ta električna železnica, dogodile so se v kratkem času že sledeče stvari: 1. Voz je zdrčal in se popolnoma razbil. 2. Hiša blizo proge je skoraj razrušena. 3. Štirje ranjeni. 4. Voz je skočil iz tira. 5. Promet je bil ustavljen radi burje, ki prekucuje vozove. 6. Zgoraj navedeni slučaj, ki pa bo imel najbrže tudi posledice, ker jedna izmed gospa morala je v posteljo radi prestopnega strahu.

„Narodna ohrana“. Pod tem naslovom začne dne 16. t. m. v glavnem mestu Slavonije v Osieku, izhajati političen dnevnik. S tem bo odpomagano nujni potrebi. Osiek ne le, da je po številu prebivalstva drugo mesto hrvatske domovine, ampak je to tudi znamenito mesto v narodnem in trgovskem pogledu. „Narodna ohrana“ bo glasilo hrvatskih narodnih in državnih teženj ter narodnega jedinstva. Posebno pa hoče posvečati svojo pažnjo žalostnim in zamenjenim gospodarskim razmeram. Sistematičnim trudom hoče delati na to, da se Slavonija reši iz tujinskih teženj, nasprotnih interesom Slavonije. Širiti hoče zmisel za svobodnostne uredbe javnega življenja, da bo vsaki hrvatski državljan zaveden čuvar osebnih političnih pravic ter borilec za javna prava svoje domovine. V tem zmislu se hoče boriti za avtonomijo Hrvatske, ki bo čuvarica javnega imetja in narodnega bitstva.

Bralno in pevsko društvo „Maribor“ vabi na gledališko predstavo, katera se priredi v nedeljo dne 9. novembra 1902 v veliki dvorani „Narodnega doma“. I. Eno uro doktor. Burka v

enem dejanju. II. Zamujeni vlak. Saloigra v 5 dejanjih. Priredil Ant. Kržič. Med posameznimi dejanji svira slavna veteranska godba. Začetek točno ob 8. uri zvečer.

Veliki orfej v Ljubljani. Slov. delavsko pevsko društvo „Slavec“ v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 9. novembra 1902 Veliki orfej v vseh prostorih „Nar. doma“. V orfeju sodelujejo 2 godbi in sicer: slavna vojaška godba c. in kr. pešpelka štev. 27, in slavna ljubljanska društvena godba. Iz posebne prijaznosti sodelujejo: gospa Danilova ter gg. režiser A. Vetrovšek, Fr. Lier, A. Nučič in Fr. Perdan. Začetek točno ob 7. uri zvečer. Vstopnina 30 nov. za osebo. Cenjeni društveni člani prosti. Veselica se vrši v korist fondu za proslavo društvene dvajsetletnice ter se veledušnosti ne stavijo meje. Vspored I. del. Od 7. do 8. ure: Dva promena koncerta a) društvene godbe v telovadni dvorani, b) vojaške godbe v veliki dvorani. — II. del, od 8. do 9. ure v zgornji veliki dvorani „pevski koncert“ s sodelovanjem godbe. 1. B. Smetana: Overtura iz „Prodane neveste“, svira godba. 2. F. Bazin: „Hanibalov prehod preko alp“, moški zbor. 3. A. Dvorak: „Slovanski plesi“, svira godba. 4. M. Bruch: „Rimski slavospev“, veliki moški zbor s spremljevanjem orkestra. — III. del. Pred in po pevskem koncertu do 11. ure „damsko tekmovanje za dobitke. Dobitki so dragoceni predmeti, kateri se po končanem tekmovanju, onim trem damam, katere so si priborile največ srečk, slovesno izročijo. — IV. del. Od 9. do 10. ure v vseh prostorih „Narodnega doma“ „Velika črnovojniška bitka“ pri kateri sodelujejo obe godbi. (Municipija: Papirnate bombe, granate, šrapneli in drugo moderno strelivo.) — V. del. Od 9. do 11. ure „zabavni večer“. a) v telovadni dvorani. Prvikrat! Bucek v strahu. Enodejanka. Spisal Rado Murnik. b) v mali dvorani: Nastopi komičnih prizorov. Med posameznimi tečkami svira godba. V telovadni in mali dvorani bodo do plesa mize pogrnjene). — VI. del. „Trije plesi“. V zgornji veliki dvorani od 10. ure nadalje. V telovadni dvorani od 11. nadalje. V mali dvorani po končanem vspredu.

Slava idrijskim volivcem!

Idrija. Liberalno trdnjavo uspešno naskočili. Po deveturnem boju smo zmagali pri občinskih volitvah v tretjem razredu.

Živela zmagajoča pravica! — Krščansko socijalni volivci.

Razne stvari.

Polkovnik Jankov. Iz Macedonije prihajajo poleg groznih poročil tudi jako zanimive vesti. Tako se poroča o polkovniku Jankovu, kateri je nekak drugi Kraljevič Marko pri ljudstvu. Polkovnik Jankov nosi bolgarsko uniformo ter ima polno redov na prsih. Tako vodi svoje čete v Macedoniji. Okoli sebe ima 30 pribočnikov, zbrane ljudi in čvrste junake, katere obdaja nimbus čudotvornosti. Kjerkoli nastopi s svojim štabom, sprejema ga ljudstvo brez razlike narodnosti z navdušenjem. Celo Turki imajo do njega neko zaupanje. Pri nekem spopadu s Turki se je Jankov tako hrabro obnašal, da je vzbujal celo občudovanje turških vojevodij. Njegova taktika je tako izborna, da povsodi zmaga. Priprosti turški vojaki so dobili tak respekt pred njim, da se jih je prijela vraža, da je Jankov neranljiv, zaradi tega gredo proti njemu le z največjim strahom v boj. Ko pa je nedavno temu nekaj ujetih turških vojakov zopet izpustil na prosto ter po vrhu še vsakemu izmed njih podaril zavoj tobaka, se je njegov renome še podvojil. Poleg njegove hrabrosti hvalijo vsi tudi njegovo velikodušnost.

Radi češpljevega cmoka. V Pragi je stal te dni pred porotniki 19letni Anton Blazak, katerega je oče spodil od hiše, ker ni hotel delati. Mat je vkljub temu še včasih dajala jesti ter mu dovolila, da sme spati na podsrešju ali v kleti. Toda oče ga je iznova zapodil pol nazega

in lačnega od doma. Par dnij za tem je planil Blazak na polju na neko deklico, ki je nesla delavcem jesti. Vzeti jej je hotel najprej juho a ker se je, deklica branila, jej je dal tri zaušnice vzel češpljev cmok, in ker so ljudje prihajali, je zbežal. „Roparja“ so kmalo dobili. Izkazalo se je, da je ukradel že prej tudi zabojček grozdja v vrednosti desetih kron. Porotniki so spoznali mladeniča, katerega je prisilila skrajna lakota, da se je polastil tujega blaga krivim, in obsojen je bil na dva meseca ječe. Na Dunaju pa je nedavno ukradla guvernantka iz zaprte škrinje svojega bivšega gospodarja več sto gl. a ni bila lačna, niti je ni zeblo, ter je bila oproščena. Seveda bila je lepa in mlada.

Amerika noče grdih ljudi. Preselitvena komisija v Ellis Islandiji je nedavno zavrnila nekega priseljence zaradi tega, ker je bil grd. Mož je čevljar, pa si je nekoč dal dati zobe, oni ki mu je dal zobe pa jo tako grdo ravnal z njim, da mu je usta pretegnil in po vrhu se mu je še naredila bolečina v obrazu, ki je zapustila odurno brazgotino. Ko komisija v Ellis Islandiji ugleda tega človeka, zakliče mu: „Kaj s takim obrazom si upate v Ameriko priti in tukaj delo najti? Nazaj!“ In čevljar z brazgotino v licu je moral dolgo pot nazaj v Evropo. Tako zdaj ne zadostuje več da mora oni, ki hoče iti v Ameriko, imeti dosti denarja seboj, marveč biti mora tudi lep.

Mačka doji mlade — miške. Angleški ilustriran list „Globe Trotter“ prinaša sliko, kako mačka doji deset mladih mišk. Ta neverjetni slučaj dogodil se je v mestu Los Angeles, v Kaliforniji. V skladišču neke mirodilnice nahaja se mačka malteške pasme, imenovana „Madama Muggins“, ki je jako spretna v svojem poslu, t. j. lovljenju miši. Nekega dne rusili so neko sosedno hišo, in našli gnjezdo, v katerem je bilo deset mladih mišk. Poklicali so takoj „Madama Muggins“, kateri so predstavili mladi naraščaj, misleči, da isti v hipu izgine v mačkin želodec. Ali, kako so se začudili, ko so videli, da je „Madama Muggins“, mesto da bi miške pohrustala, začela iste z materino ljubeznostjo lizati, a jih je potem jedno za drugo odnesla pod neko omaro, kjer jih je začela dojit.

Ponarejeno vino in vinski mošt. Kmetijsko kemično preskuševališče v Ljubljani poroča, da se zadnji čas uvaža mnogo vina in mošta z Ogrskega, Hrvatskega in Primorskega na Kranjsko. Večina tega vina je ponarejenega, in vinskemu moštu je pridejana razun tega — in to radi konzervacije — deloma precejšnja množina salicilne kisline, ali pa je mošt tako močno žvepljan, da je v njem precej proste žveplene sokline, na kar opozarjamo p. n. občinstvo.

Dober odgovor. List „Gazetta die Venezia“ objavlja naslednje smešno dopisovanje. Slikar Dall' Oca Bianca prejel je od nekega ljubitelja znanosti v Trstu naslednje ljubeznive vrste: Trst 12. februarija. Velečenjeni gospod! Prosil bi Vas za veliko uslugo in upam, da oprostite mojo predrznost. Jaz zbiram zbirko slikanih razglednic, in čutil bi se nad vse počešenega, ako bi mi Vi blagovolili meni poslati jedno z sličico, naslikano od Vaše roke. Vsekakor bo to najdragocenejša razglednica v moji zbirki, posebno ker morem potem reči, da Vi ste bili med prvimi, ki so me tem načinom hoteli odlikovati. V prijetni nadi, da zaželjeno dobim, se zahvaljujem že naprej itd. itd. — Slikar mu je odgovoril: Verona 21. februarija. Velečenjeni gospod! Prosil bi Vas za veliko uslugo in upam, da oprostite mojo predrznost. Jaz zbiram zbirko tisočakov, in čutil bi se nad vse počešenega, ako bi Vi blagovolili meni poslati jednega. Vsekakor bo ta najdragocenejši tisočak v moji zbirki, posebno ker morem potem reči, da Vi ste bili med prvimi, ki so me tem načinom hoteli odlikovati. V prijetni nadi itd.

V Berganu v Italiji našli so neko malo vredno 24letno žensko s prerezanim vratom na postelji. Zločinec jo je zaklal, ko se je slačila. O zločincu ni sledu. — Prav te dni so vsi listi polni, kako bombardira Italija po Arabiji, da bi uničila arabske tatove. Mislimo, da bi bilo mnogo bolj pametno, ko bi napravila red rajše doma, ko vendar ne mine dan, da bi se v tej blaženi deželi ne izvršil kak grozovit zločin.

Kje za boga so na svetu taki morilci, nego so v Italiji? Že laške baronice, odvetniki itd. so se lotiliropa.

Psi in mrliči. V Capizzi (Mesina v Italiji) hoteli so pomoliti na grobeh. Ko so prišli do vrat pokopališča, ni bilo nikjer varuha, pač pa so bila vrata njegovega stanovanja do kraja odprta. Mnogo rakev, ki niso bile še zakopane, ležale so v njegovem stanovanju, tu in tam so ležale človeške kosti in glave, čreda psov je trgala meso z mrliča.

Cesar Franc Jožef in Buri. Horace Rumbold, bivši angleški poslanik na Dunaju, je obelodanil te dni razpravo, v kateri pojasnjuje, kako veliko hvalo je Angleška dolžna avstrijskemu cesarju Francu Jožefu glede vojne v Južni Afriki. Rumbold pravi, da je bil cesar od vsega začetka glede te vojne na strani Angležev in da sta cesar Franc Jožef in saski kralj drugod (v Berlinu?) vplivala, da se nihče ni zavzel za Bure. Tudi je dobil Rumbold uradni poziv, naj zahteva sodno preganjanje tistih karitatur, s katerimi se je žalila angleška kraljevska rodbina. Rumbold kot bivši angleški poslanik ve gotovo dobro, kako je mislil cesar o burski vojni, ali njegovo izvajanje, kakor da so tudi narodi avstrijski bili na strani Angležev, je napačno. Če je bilo srce cesarja Franca Jožefa na strani Chamberlaina, srca narodov so bila in so še na strani junaških Burov.

Rekord poligamije. V Lucernu na Švicarskem so zaprli nekega Lelvisard-a, ki je v enem letu petkrat oženil. Začel se je ženiti v Lyonu, tu se je oženil z neko vdovo, ki jo je že zapustil čez tri dni, ko ji je vzel nekaj dragotin za spomin. Malo za tem se je oženil v Lilly pod imenom Peter Müller; potem je odšel v London kjer se je oženil z neko Angležkinjo. Teden pozneje je bil že v Berlinu, skrivajoč se za ime Daeuols in tu se oženi z neko slaščičarko, rojeno v Švici. Čez nekaj dni jo zapusti in gre, da se v petič oženi. In res najde ženo zopet. A tu jo je skupil. Njegova četrta žena je namreč poslala v Lucern svojo in možovo fotografijo — in tako se je odkrilo sleparstvo Lelvisarda, ki zdaj v zaporu premišljuje svoje „abenteuerje“.

Zgodovinska žetev je bila letos v mali občini na Francoskem v okraju Somme. V vasi Naouros se nahajajo pod zemljo zidane shrambe, katere so za časa španske naslednje vojske rabili Angleži za žitne shrambe. Ko so se pa Angleži leta 1709 po bitki pri Molplaquetu umaknili, so se te žitne shrambe popolnoma pozabile. V novembru preteklega leta so našli ondodni kmetje eno tako shrambo, v kateri je bilo veliko pšenice. In kmetje so sklenili, da jo usejejo. Skoro dvesto let stari zrna so dobro vzkli in obrodili. Da je pšenica obrodila, je glavni vzrok to, da je bila vsa leta na suhni, kamor tudi zrak ni prišel.

Ljudska štetev v Kini. Kitajsko cesarstvo meri 11,081.000 kvadratnih metrov in ima 426,444.350 prebivalcev — kakor se je pokazalo po najnovejši štetvi, ki jo je zaukazal kitajski cesar. Število kvadratnih metrov se skoraj vjema s Hübnerjevimi geografičnimi statističnimi tabelami, po katerih meri kitajsko cesarstvo 11,138.880 kvadratnih metrov, a diferira število prebivalcev na 90,000.000, po tabelah je namreč v Kini prebivalcev 330,130.000. Zastran prebivalcev tedaj še nikakor nismo na jasnem.

Komponisti. Haydn je imel navado, kadar je komponiral, obleči črno obleko, kakor da bi šel na dvor. Mehul se je nasprotno oblačil jako brezbrizno in delati ni mogel brez mrtvaške glave na glasovirju. Haendel pa ni mogel komponirati brez boteljke dobrega starega vina. Sarti je delal v veliki, temni in prazni sobi v noči. Cimarosa je najrajši komponiral, kadar je sedel sredi svojih prijateljev. Auber ni bil nikdar navzoč pri vpriporitvi svojih oper, pravil je: „Ko bi čul, ne bi mogel nobene note več zapisati. Taisto prav je imel Saint-Saens, skladatelj opere „Samson in Dalila“.

Roman velikega kneza. Pred nekoliko dnevi so novine prinesle vest, da je veliki knez Pavel Aleksandrovič — brat pok. cesarja — pal v nemilost na cesarskem dvoru. Temu je baje vzrok — roman tega kneza, ki se je zaključil pred kakimi tremi tedni s poroko velikega kneza z ženo nekega ruskega geometra

(drugi govore, da nekega adjunkta). Le-ta se je lanskega leta z dovoljenjem prekuratorja ruskega sinoda, Pobjedonosceva, ločila od svojega moža. Veliki knez, da je obljubil možu, da se ne poroči z njo, ali čim je bila ločena, je veliki knez zapustil Rusijo, ker mu car ni hotel dati dovoljenja za to ženitev. Veliki knez živi sedaj v Parizu in zahaja pridno v gledališča, na dirke in v one gostilne, v katere zahaja odlični svet. Njegova žena, kateri je sedaj 30 let, ni lepota, ali s svojimi črnimi očmi in drugimi svojstvi, se posebno pa s svojo izobraženostjo in svojo milobo, umeje pridobiti za-se vsakogar. Veliki knez, ki je v 42. letu, je odstavljen od vseh vojaških časti in bo bržkone za dolgo prognan s cesarskega dvora. Ostane mu pa naslov velikega kneza z dohodki iz premoženja. To je tretji slučaj, da eden ruskih velikih knezov odhaja v prognanstvo radi ljubezni do izvoljene žene.

Užigalice agitjsko sredstvo. V Wood County, Ohio (Severna Amerika) je demokratična stranka za predstoječi volivni boj proti republikanski stranki izdala parolo: „užigalice“. Tamošnjih volivcev ne zanima ne vprašanje trustov, ne carinska tarifa, ne nobeno drugo kočljivo vprašanje razun užigalic. Le tisti govorniki, ki govore o užigalicah, dobivajo občinstvo, katero jih rado posluša. Vse mesto County je pokrito z lepaki, ki imajo v ogromnih črkah sledečo računsko nalogo: „Ako se dobi za 6 centimov 1000 užigalic, koliko užigalic se dobi za 9 dolarjev in 50 centimov?“ Vzrok tej računski nalogi je ta, da je v poročilu komisarjev v County med drugim dobili postavko, ki pravi, da se je v minolem letu za državne stroške porabilo za 950 dolarjev užigalic. Ker je sodišče v Countyju razsvetljeno električno lučjo in se razgreva le z naravnim plinom, izračunali so skromni farmerji te dežele, da so komisarji v County nakupili lanskega leta 150.000 užigalic za 950 dolarjev), s katerimi so zažigali svoje smotke in pipe in to je po njih nazorih velika zapravljenost. Ti komisarji, ki so po nemarnem napravili nad 9 dolarjev državnega denarja, pa pripadajo republikanski stranki in ta stranka radi tega „razkritja“ skoraj gotovo propade na prihodnjih volitvah. Radovedni smo res, koliko demokratična stranka porabi za „užigalice“, ako dobi vlado v roke.

GLASNIK.

Delavski štrajki.

Prezirano in teptano delavsko ljudstvo se združuje in se organizira v močne falange, da se postavi kot merodajna „masa“ za svoje od naravnega prava mu pristojne pravice. Na svet pridemo in tudi svet zapustimo na videzno vsi enako, a življenje med tema dvema mejama pa se pri različnih ljudeh neverjetno razlikuje. Eni se vesele lahkotnega življenja, razpolagajo z vsemi sredstvi, ki so sposobna služiti njihovu poželjenju, a vrhu tega nosijo v svojih krutih rokah težki bič, s katerim odrihajo neusmiljeno in nepremišljeno po drugih, kojim je usoda dopustila le postati delavcem, od kojih žuljavih in od truda otrpelih rok, se v materialnem neomejenem razkošnem uživanju naslad pijani valjajo.

Duh človeški pa se dviga in kliče že v prvi svoji probujenosti na boj proti privilegiranim kastam, ter spodbuja delavske sloje, naj se i oni prično zavedati svojih človeških pravic. Ta boj proti krivici za pravico koraka sicer polagoma ne v silovih skokih naprej, a to kar priboljuje, si ne da iztrgati iz nobenega sovraga več.

Ni več gladijatorjev, ni amfiteatrov, a delavstvo mora vendar še sužnjevati. Mesto zverin v amfiteatrih, ki so bile spuščene na suženske gladijatorje, imamo danes stroje in kapital, ki ne služi celemu človeštvu, ampak naredi zemeljsko življenje lagotno le nekaterim osebam. Čim večji pa je kapital, tem večja je hkrati želja po njem. Delavstvo pa trepeče pred njim, kot

so se tresli gladijatorji v areni pred zverinami. V svilenem lišpu šopirijo se kapitalisti in finih rokavicah, kot da jih natura sili prikriti roke, katere pričajo, da niso navajene na delo. A proletarec, ti se ne sramuj svojih žuljavih dlani.

Ako se pa delavstvo trudi zboljšati svoje bedno stanje, morali bi vsi, kojim ni še oledenelo srce, stopiti na njihovo stran, dasi jih loči stan. Saj, ako jim je naklonila sreča boljše dneve, kot jih okuša delavec, ni li morda mogoče, da ga ista sreča, ki je rada opoteča, tudi njega prisili zgrabiti za kladivo ali lopato in poskusiti, kaj je delo. A svet je brezsrčen. Potrebe delavske so vsaki dan večje. Delavske družine hirajo v mračnih in vlažnih stanovanjih, dočim si morejo privoščiti kapitalisti skrajni luksus. Preobloženi ostajajo od najfinejših sladčic, polnih miz, a delavstvu, katero o tej zazkošnosti niti pravega pojma nima, niti drobtinice ne privoščijo. Ali nima zatirani delavec dovolj vzroka črtiti svoje izkoriščevalce. Svet vlada vnebovpijoča krivica. Delavec, naj bode še tako čednosten in nadarjen, nesrečen ostane in to zato, ker dela. Brez prava je, dočim se oni, kojim prodaja svoj telesni in duševni napor maste ob njegovi bednosti. O kam je propadlo spoštovanje do dela!

A biti če drugače! Popolna enakost vseh stanov, v koji sanjajo socijalno demokratični kričarji — je utopija in naravnost krivična zahteva in neutemeljena že naravnem pravu, a pasti morajo nepremostljivi prepadi med stanovi, kakor vladajo danes. Vsak človek in v prvi vrsti delavec, ker dela, ima pravico do primerne rodbinskega življenja po eksistenčnem pravu. Današnje razmere pa mu ga faktično odrekajo.

Zato pa čim dalje glasneje kliče delavstvo po pravici. Hoče si zagotoviti obstoj, tudi v slučaju nezgod, obnemoglosti in starosti, hoče kruha, kolikor ga zasluži, hoče, da tudi drugi stanovi vidijo v delavcu pravega človeka.

Kapitalisti ne marajo videti, oziroma priznati velike sile, nesreče delavčeve. Zdi se jim naravno, da trpi delavec, samo, da imajo vse udobnosti sveta v monopol vzete. In ako jim ne pomaga država, ne pomaga nihče, navezani so na samopomoč. Zato je delavstvo prisiljeno poslužiti se skrajnega sredstva, ustaviti delo, — stavkati — štrajkati. In danes vidimo, kako se množe štrajki dan na dan. Štrajka se ne le v rudnikih, ampak v vseh vrstah tovarniških podjetij, štrajkajo na morju in suhem. Koliko štrajkov se je pojavilo prav sedaj. Kar ob istem času so nastali veliki delavski štrajki na Primorskem, v Italiji, Švici, Nemčiji in Ameriki. V Ameriki se je naenkrat ustavilo delo, v 850 tvornicah. A prišlo je tudi do krvavih izgrediv štirinajst ljudij je bilo ubitih in nad štirideset težko ranjenih, ti pa so delavci. Kdo se bode usmilil njihovih družin, kojim je kruti kapitalizem uničil ves zaslužek. Tudi v Franciji je tekla kri, kri delavcev za teptano svobodo in pravico. Spoznala je tudi vlada, da delavskih mas ni prezirati, ako se vname v njih zavest človeških pravic. Prestrašila se je vlada štrajka 70.000 delavcev in spravila zadevo v parlament. Sedaj obljubuje delavstvu boljšo bodočnost, da bi se podelila jeza zatiranih mas. Ako bi navedli statistiko štrajkov samo v nemški državi, strmeli bi bravci, kako se ti v resnici množe, množe se v isti meri, kot se množi izkoriščevanje od strani kapitalistov in se množi zavest teptanih sužnjev v tvornicah.

Dasi se pa štrajki vedno množe, vendar vkljub temu delavstvo ne izbojuje svojih pravic. Mnogo štrajkov izpade za delavce nepovoljno, mnogokrat si skoro z njimi delavci svoje stališče še le poslabšajo, mesto izboljšajo. Krivde je iskati v neslogi med delavci samimi in v pomanjkljivi organizaciji. Današnji štrajki so radi tega pomenljivi le kot vzpodbuda k večji solidarnosti, katera bi vsekako bila večja, da jej ne bi bili na poti socijalno demokratiški vodje, kateri se maste na račun delavskih slojev. To opazimo lahko pri večini štrajkov: socijalni demokrati ščuvajo nepripravljeno delavstvo z zlatimi obljubami na nepripravljene štrajke, štrajki izpadejo slabo za delavca, koristi pa žanjejo brezvestni agitatorji.

Prišla pa bode doba, ko se bode stalo delavstvo vseh dežel organizirano ne glede na politično prepričanje posameznih v močnih stanovskih zvezah. Takrat bodo imeli štrajki boljše vspehe in več moči. Bajoneti in svinčenke jih ne bodo razgnali, ker boj ne bode krvav, a bode boj hud, poguben tedaj razpadajočemu kapitalizmu. Ko pride ta doba, bode v kratkem rešen velik del socialnega vprašanja. Edina pomoč delavstvu more biti stanovska organizacija in le ona mu bode iztrgala teptane pravice iz rok krutih izkoriščevalcev.

Delavske drobtine.

Katoliško izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trzinu bode priredilo slavnostno predstavo v spomin 25letnice vladanja Nj. Svetosti papeža Leona XIII. v nedeljo dne 9. novembra 1902 v prostorih g. Henr. Dobrina (na Skali). Vspored: 1. Pesem „Čolnčku“. 2. Slavnostni govor. 3. Papeževa himna. 4. Pesem „Pozdrav“. 5. Igra: „Sinovo maščevanje“ ali „Spoštuj očeta“. Igra v treh dejanjih. Začetek točno ok 8. uri. Vstopnina: Za neude: I. sedež 80 vin., II. sedež 60 vin., stojišča 40 vin. Za ude: I. sedež 60 vin., II. sedež 40 vin., stojišča 30 vin. Sedeži se lahko še poprej naročijo pri blagajniku g. A. Mikiču. K obilni udeležbi prijazno vabi odbor.

Železničarji in železniški uslužbenec. Piše se nam: Pristopajte pridno v naše krščansko socijalno strokovno društvo „Verkehrsbund“, ki Vam nudi toliko ugodnosti. Za borih 70 vin. mesečno nudi Vam to društvo strokovno varstvo, ki je železničarjem še bolj potrebno, nego drugim delavcem. Kako lahko pride železničarski uslužbenec v disciplinarno preiskavo in pa tudi v sodnijsko. Denarja si pri sedanjih plačah ne more prihraniti in če pride v zadrego, mu pa „Verkehrsbund“ tudi pomaga z odvjetniki pred sodnijami. Poleg tega pa še vsak član pristopi k „blagajni za slučaj smrti“. Tu dobe ostali ranjcega lepo svotico 200 kron. Ko je pred dnevi v Ljubljani umrl Starman, uslužbenec državne železnice, ki je bil šele tri dni član „Verkehrsbunda“ in se je v službi smrtno poškodoval, je „Verkehrsbund“ brez vsacega zadržka izplačal vdovi umrlega 200 kron. Z ozirom na dejansko delo, katero na korist železničarjev vrši „Verkehrsbund“, se krog njegovih članov po vsej Avstriji lepo širi. Čim več bo v tem društvu organiziranih železničarjev, tem več bo storjenega za stanovsko korist železničarjev.

Štrajki na Francoskem. Štrajki na Francoskem še vedno trajajo, vendar se slednje dni mir nikjer ni kalil. Vse rudniške družbe pa so pripravljene pogajati se s štrajkujočimi premogarji. V Marzelju so delavci v luki sklenili, da bodo podpirali štrajkujoče rudarje o prvem znamenju da se proglasi generalni štrajk. V Lille so imeli delegati štrajkujočih premogarjev in delegati premogovniških družb zapadnega okrožja konferenco, v kateri so delegati družbe izjavili, da se podvržejo razsodišču. Sklenilo se je predložiti razsodišču tudi vprašanje glede odtrgovanja od dneve za zavarovalne premije. Delegati družb pa niso privolili, da bi se tudi vprašanje glede najmanjših plač podvrglo razsodišču. Razsodba razsodišča se bo morala vsprejeti nespremenjeno.

Sloveči profesorji
medicine in zdravnik
priporočajo

tinktura za želodec

lekarnarja

Gabrijela Piccoli-ja

v Ljubljani,

prov. zalagatelj Nj. svet. papeža

kot sredstvo, ki krepi želodec, vzbuja tek, pospešuje prebavljanje in odprje telesa, posebno za one, ki trpe na zastaranem zaprtju.

Tinktura za želodec razpošilja lekarnar PICCOLI v Ljubljani v skatljicah z 12 steklenicami za K 252, s 24 steklenicami za K 480, s 36 steklenicami za K 7—, s 70 steklenicami za K 13—. Poštni zavoj po 5 dkg. 40 II. 10—3.

Dva črevljarska pomočnika

sprejme precej v trajno delo

Franjo Picelj

46 1—1 črevljarski mojster v Rudolfovem.

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko
ključavničarstvo

Josip Weibl

nasl. tvrdke J. Spreitzer

Slomškove ulice št. 4

priporoča sl. občinstvu in preč. duhovščini svojo

izborna urejeno delavnico

v kateri izdeluje 7 49—42

zlično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje
pri spomenikih in na mirodvoru, obmejno
omrežje, vežna vrata umetno in preprosto iz-
delana, balkone, verande, paviljone, stolpne
križe, štedilnike itd. itd.Specijaliteta: Valjični zastori —
Železne konstrukcije — Vodne sesalke
Napeljevanje vodovodov.Napravlja troškovnike in načrte po poljubnih
risbah v različnih slogih in pošilja poštne prosto.

Vse poprave

izvršuje najvestnejše in zanesljivo po najnižji ceni.

Cene so primerne solidnemu delu dokaj nizke.

Novo urejena

prva hrvatska tovarna žaluzij,
rolet, lesenih in železnih za-
tvornic (žaluzij) in kartonažev

G. Skrbič

Ilica 40 Zagreb Ilica 40

ustanovljena 1889

priporoča svoje na glasu solidne, točne in
cenene

domače proizvode

odlikovane z največjimi odlikovanji.

Moderni stroji! Brez konkurence!

Ceniki gratis in franko. 14 12—9

Popravila točno in ceneno.

Pozor! Pozor!

Priatelj, ako hočeš najcencijše in najpri-
stnejše vino piti, tedaj se potrudi v gostilno
na Francovo nabrežje, kjer ga toči

Josip Maček

po sledečih cenah: 9 x—41

Istrijansko, belo, liter po	28 kr.
Cviček	32 "
Bizelsko	36 "
Rebula	40 "
Refoško	48 "

Čez ulico točijo se zgoraj navedena vina
pri litru 2 kr. ceneje.Opozarjam Te pa posebno, da se tam
dobi **črni istrijanec po 24 kr. liter**,
kateremu je vsaka konkurenca izključena,
bodisi po kakovosti ali po ceni.

ČEŠNIK & MILAVEC

Ljubljana — Lingarjeve ulice

priporočata slavnemu občinstvu

43 6—6

novosti

za jesenske in zimske potrebščine v lepi izbiri, modnih
volnenih ženskih oblek, lodna, perilnega porheta i. t. d.,

isto

za gospode velika izbira vseh vrst sukna za obleke, zimske
suknje, površnike, haveloke i. t. d.

Cene zanesljivo najnižje.

Stanje vlog 30. junija 1902:
blizu 9 milijonov kron

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Preje: Gradišče št. 1.

Denarni promet v letu 1901:
čez 23 milijonov kron.

Ljudska posojilnica

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge
vsak delavnik od 8. zjutraj
do 1. ure popoldan ter jih
obrestuje po
$$4 \frac{1}{2} \frac{0}{0}$$
brez kakega odbitka, tako, da
sprejme vložnik od vsakih
vloženih 100 kron čistih
4 krone 50 h na leto.

Stanje vlog 30. junija 1902: 8,818.060 K 70 h. Denarni promet v l. 1901: 23,559.611 K 20 h.

HRANILNE KNJIŽICE se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. junija 1902.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.Josip Šiška, knezoškofijski kancelar.
podpredsednik

ODBORNIKI:

Josip Jare,
veleposestnik v Medvodah.Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.Dr. Andrej Karlin,
stolni kanonik v Ljubljani.Karol Kausehegg,
veleposestnik v Ljubljani.Matija Kolar,
župnik pri D. M. v Polju.

Ivan Kregar,

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blagajnik „Ljud. posojilnice“Karol Pollak
tovarnar in posestnik v Ljubljani.Greg. Šlibar,
župnik na Rudniku.Dr. Aleš Ušeničnik
profesor bogoslovja v Ljubljani.

47 8—1